

Ақпан -
Февраль
№02(17) - 2025

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

AQNIET

Болашаққа -пен бірге

Республиканский научно-методический журнал

Калашникова Юлия Станиславовна
Район Алтай, п. Новая Бухтарма
КТКП "Ясли-сад "Сказка" отдела образования по району Алтай
Управления образования Восточно-Казахстанской области
Педагог - психолог

Мазмұны/Содержание

<i>Карюкина С.А.</i> «Что? Где? Когда?».....	1
<i>Суханова Н.Л.</i> «Дошкольная подготовка: как выбрать правильный подход к обучению и воспитанию».....	4
<i>Сейтегазина Ж. Е.</i> «Роль эмоционального интеллекта в обучении детей начальных классов».....	7
<i>Жантемирова А.А.</i> «Қазақ тілі сабақтарында жаңа технологиялардың түрлері».....	9
<i>Абылхаирова Г.Т.</i> «Қазақ тілін оқытудағы заманауи әдіс-тәсілдер: инновациялық тәсілдердің рөлі».....	11
<i>Жангазина С.К.</i> «Современные подходы к преподаванию декоративно-прикладного искусства в Казахстане».....	13
<i>Касымова З.С.</i> «Развитие функциональной грамотности в контексте казахстанской системы образования».....	15
<i>Мерхадинова А.Е.</i> «Применение современных педагогических технологий на уроках музыкально-теоретических дисциплин».....	17
<i>Дюсенбекова Л.Н.</i> «Домбыра аспабында ойнауды үйретудің технологиялары».....	19
<i>Карабалиева Ж.К.</i> «Декорирование с фоамираном. Крылья ангела».....	21
<i>Нажмадинова А.К.</i> «Би әлеміне саяхат».....	23
<i>Мешетова Ғ.А.</i> «Басқару мәдениеті және көшбасшылық қасиеттерді қалыптастыру».....	28
<i>Қуандық Б.</i> «Дарынды балалардың психологиялық ерекшеліктері».....	31
<i>Жуманиязова К.Қ.</i> «Қызық quiz».....	33
<i>Макрашева Ж.З.</i> «Развитие критического мышления и творческих навыков через проектное обучение в уроках технологии».....	37
<i>Зуева О.В.</i> «Развитие навыков социального взаимодействия у детей в дошкольном возрасте».....	39
<i>Глуценко Н.</i> «Метапредметность как инструмент развития познавательной активности в начальной школе».....	41
<i>Кибирова Р.И.</i> «Использование современных педагогических технологий на уроках биологии с целью личностного и профессионального развития обучающихся».....	43

ДОМБЫРА АСПАБЫНДА ОЙНАУДЫ ҮЙРЕТУДІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

*Дюсенбекова Лязат Нестеровна
Қарағанды облысы, Қарағанды қаласы
«Қасым Аманжолов атындағы балалар музыка мектебі» КМҚК
Домбыра сыныбының мұғалімі*

Домбыра — қазақтың ұлттық аспабы, ол өзінің бай дауысты дыбысымен, терең тарихи мағынасы мен мәдени мәні бар. Домбыраның қазақ мәдениетіндегі орны ерекше. Бұл аспап тек музыка емес, оның көмегімен халықтың тарихы, дәстүрі мен салт-дәстүрлері де сақталып, ұрпақтан-ұрпаққа жетіп отыр. Домбыраның күдіреті мен ерекшелігі, оның қазақтың рухани әлеміндегі орны, әрбір күй мен әннің әрбір нотасынан, әрбір ішектің дыбысынан көрінеді. Сондықтан да домбыра аспабында ойнауды үйрету — ерекше маңызды бар іс.

Қазіргі таңда домбыра үйретудің бірнеше әдістері мен технологиялары бар. Бұл әдістер тек теориялық біліммен ғана шектелмей, сондай-ақ музыкалық білім мен дағдыны қалыптастыруға бағытталған. Әсіресе, мектептегі музыка пәні мұғалімдері мен домбыра үйретушілерінің қолданатын әдістері мен технологиялары көптеген зерттеулер мен тәжірибелерге негізделеді. Мақалада домбыра аспабында ойнауды үйретудің әр түрлі технологияларын қарастырып, олардың қазақ ұлттық музыкалық мәдениетіне қосатын үлесін бағалаймыз.

Домбыра аспабында ойнауды үйретудің педагогикалық негіздері

Домбыра аспабында ойнауды үйретудің технологияларын түсіну үшін алдымен педагогика мен музыка теориясындағы негізгі ұғымдарды талдап көрейік. Домбыра үйрету тек техникалық тұрғыдан дағдыларды дамыту емес, сонымен қатар оқушылардың музыкалық танымын, шығармашылық қабілеттерін дамыту, ұлттық мәдениетті кәдірлеу, қазақ музыкалық дәстүрлерін сақтау мен дамыту үшін үлкен жауапкершілікті талап етеді.

Домбыра аспабында ойнауды үйретудің басты мақсаттары мен міндеттері:

1. Музыкалық білім беру: Бұл бірінші кезекте оқушылардың музыкалық білімін арттыруды қамтиды. Олар домбыраның құрылымын, оның дыбыс шығаруы мен ішектерінің орналасуын білуі керек. Сонымен қатар, ноталық жүйені, ритм мен гармонияны үйренуі тиіс.

2. Шығармашылық қабілетті дамыту: Домбыра аспабының ерекше мүмкіндіктері мен әуендерінің шексіздігін түсініп, оқушылар өз шығармашылықтарын дамытуға мүмкіндік алады. Оларға музыкалық туындыларды орындау мен композиция жасау жолдарын үйрету қажет.

3. Дәстүрлі мәдениетті сақтау және дамыту: Домбыра тек музыкалық аспап ғана емес, ол қазақ халқының рухани әлемінің символы. Бұл аспап арқылы халқымыздың тарихын, мәдениетін, болмысын келер ұрпаққа жеткізу — маңызды міндеттердің бірі.

Домбыра үйретудің қазіргі заманғы әдіс-тәсілдері

Заманауи педагогикалық технологиялар мен әдіс-тәсілдер домбыра аспабында ойнауды үйретуде үлкен рөл атқарады. Қазіргі таңда домбыра үйретудің дәстүрлі әдістерімен қатар, инновациялық тәсілдер де белсенді түрде қолданылуда.

1. Дәстүрлі әдістер мен тәсілдер:

Домбыра үйретудегі ең негізгі әдіс — жеке аспаптық сабақтар. Мұнда оқушыға аспаптың дұрыс ұсталуы, қолдың дұрыс позициясы, саусақтармен ішекті қырку әдістері үйретіледі. Әрі қарай, күй мен әндерді орындау барысында оқушыларға музыкалық шығармаларды толығымен меңгеруге бағытталған үйрету тәсілдері қолданылады.

2. Мультимедиялық құралдар мен технологиялар:

Мультимедиялық құралдар, компьютерлер, музыкалық бағдарламалар мен мобильді қосымшалар домбыра үйретуде жаңа мүмкіндіктер береді. Музыкалық видеолар, онлайн сабақтар, виртуалды оқулықтар мен арнайы қосымшалар арқылы оқушылар үйде отырып та, оқытушының кеңес беруі арқылы, тиімді түрде білім ала алады. Мысалы, белгілі бір күйдің немесе әннің орындалуын көрсету үшін видеоны пайдалану, оны әртүрлі бұрыштан көрсету, сондай-ақ музыкалық ноталарды көрсететін бағдарламалар арқылы үйрену оқу процесін жеңілдетеді.

3. Геймификация және ойын әдісін қолдану:

Оқытудың бұл түрі музыкалық білімді қызықты әрі тартымды етуге көмектеседі. Геймификация тәсілдері арқылы домбыраны үйренушілер өз дағдыларын жақсартып алады. Оқушылар әртүрлі тапсырмалар мен ойындар орындау арқылы ноталарды, ритмдерді, дыбыс шығару әдістерін жеңіл әрі көңілді түрде меңгереді.

4. Қосымша сабақтар мен топтық жұмыстар:

Домбыра үйрету кезінде топтық жұмыстар мен ансамбльде ойнау оқушылардың музыкалық дағдыларын дамытады. Әр оқушы өзінің жеке орнын тауып, ұжымда жұмыс істей отырып, музыкалық шығармаларды бірге орындауды үйренеді. Бұл әдіс өз кезегінде оқушылардың ынтымақтастық пен ортақ мақсатқа жету қабілетін арттырады.

5. Интерактивті әдістер:

Оқытудың бұл әдісі оқушы мен оқытушы арасында екіжақты байланысты күшейтеді. Интерактивті әдіс арқылы оқушылардың сұрақ қоюына, өз пікірлерін білдіруіне мүмкіндік беріледі. Бұл әдіс теория мен практиканы бірдей қамтиды және оқушылардың өз бетінше жұмыс жасау дағдыларын жетілдіреді.

Домбыра аспабында ойнауды үйретудің технологиялары қазіргі заман талабына сай өзгеріп, жаңарып отырады. Бұл үрдіс домбыраның тек аспап ретінде ғана емес, қазақ халқының мәдени мұрасы, рухани құндылықтарын сақтайтын құрал ретінде маңыздылығын арттыра түседі. Қазіргі педагогикалық әдістер мен инновациялық технологиялар арқылы домбыра үйрету әдісінің тиімділігі күшейіп, оқушылардың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Бүгінде Қазақстанның мектептерінде домбыра үйретудің әдістері мен тәсілдері өзгеріп, дамып келеді. Педагогтер мен оқытушылардың шығармашылық тәсілдері мен заманауи технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың музыкалық қабілеттерін дамыту мақсатында жұмысты одан әрі жетілдіру керек. Ұрпақтан-ұрпаққа жеткізіліп келе жатқан қазақ халқының музыкасын түсіну және бағалау арқылы оқушылар тек өнермен ғана емес, ұлтымыздың мәдениетімен де танысады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Ағдарбеков, Т. (2017). Қазақ ұлттық музыкалық өнері. — Алматы: Мектеп.
2. Мұхамедов, С. (2018). Домбыра мен күй өнері. — Астана: Қазақ университеті.
3. Садыкова, М. Т. (2019). Музыкалық білім беру және оның технологиялары. — Алматы: Білім.
4. Бейсенова, Г. К. (2020). Домбыра үйретудегі инновациялық әдістер. — Алматы: Ұлттық кітапхана.
5. Әбдіғалиев, Н. (2021). Қазақ музыкасын үйрету әдістемесі. — Алматы: Дарын.